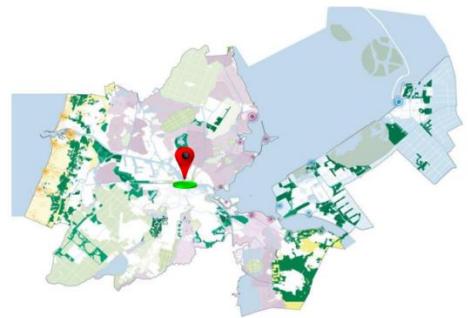

Landschapsverhalen van de Metropoolregio Amsterdam

De stad als bron van leven

Landschapstype: stadslandschap
Gebied: in en rondom Amsterdam
Informatie: Arend Wakker, IVN Amsterdam

Inleiding in een notendop

Amsterdam herbergt naast een diverse samenleving van mensen ook een rijke diversiteit aan planten en dieren. Arend Wakker is natuurgids in Amsterdam en kent de stadsnatuur op zijn duimpje. Vanuit IVN Amsterdam organiseert hij regelmatig excursies en cursussen waarbij de ecologie van de stad in geuren en kleuren wordt uitgelegd. Arend weet ook veel over de historie van de stad en de ontwikkeling van het stadsgroen. Op een groen dakterras, uitkijkend over het oudste stukje stadsgroen van Amsterdam (de 17de eeuwse Plantagebuurt), ontmoeten we Arend voor een bijzonder verhaal over de Amsterdamse stadsnatuur.

Historie in vogelvlucht

Amsterdam is ontstaan als nederzetting rondom de Amstel en het IJ omstreeks eind 13^e eeuw. De overvloed aan water en woeste gronden in het gebied herbergde toen al een rijke biodiversiteit. Tot aan de 17^e eeuw is Amsterdam langzaam gegroeid en is het grachtenstelsel gestaag uitgebreid. De bomen die langs de grachten werden geplant zorgden voor een enigszins groen straatbeeld in een verder vervuilde stad. In de 19^e en 20^e eeuw werden de meeste stadsparken aangelegd. Grondlegger van de natuurbescherming in Nederland, Jac P. Thijsse, vormde hierin een drijvende kracht en benadrukte het positieve effect op de volksgezondheid. Na de Tweede Wereldoorlog vond de laatste grote stadsuitbreiding plaats en is er voor gezorgd dat groengebieden als een soort vingers tot diep in de stad lopen.

Een levendig landschap

In steden vind je vele verschillende habitats en worden bovendien weinig bestrijdingsmiddelen gebruikt. Hierdoor hebben vele planten- en diersoorten er een plekje gevonden. In de film 'De Wilde Stad' kan je zien dat de natuur letterlijk overal in de stad is te vinden. Je hoeft hiervoor niet een groen park in; ook in de grachten, de straten en de gebouwen vind je volop leven. Het belangrijkste is dat je dit leert zien. Het is daarbij helemaal niet raar wanneer je even door de knieën gaat om de natuur tussen de straatstenen te bewonderen. 'Je kan het mos tussen straatstenen zien als een wilde jungle met hoge rotsen voor tal van kleine insecten'. Doordat de stad vele microklimaten kent vind je telkens weer andere clusters van planten. Met name de subtropische planten gedijen tegenwoordig goed in een stad die steeds warmer wordt.

Verbeeldende verhalen

Een multicultureel dierenrijk

Niet alleen de mensen uit Amsterdam komen uit vele windstreken, ook veel dieren (en planten) hebben een exotische achtergrond. Een mooi voorbeeld is de felgroene halsbandparkiet. Schel geklater in de stadsparken verraad zijn aanwezigheid. Deze soort is in de jaren '60 ingevoerd door vogelhandelaren en werd verkocht als huisdier. Waarschijnlijk zijn er toen een aantal ontsnapt en in de stadsnatuur beland. Blijkbaar hebben ze zich eerst een tijd moeten aanpassen want de explosieve groei in aantallen is iets van de laatste vijftien jaar. Ook de opwarming van het klimaat kan hier aan bijgedragen hebben. Tegenwoordig is de halsbandparkiet een vast onderdeel van de fauna in vele stadsparken. Een mooi voorbeeld van succesvolle integratie..!

De grachten herleven

De grachten en ander open water in Amsterdam zijn de laatste decennia flink opgeschoond. Vooral het afkoppelen van het riool was een belangrijke maatregel en heeft de kwaliteit van het water aanzienlijk verbeterd. Dit heeft ertoe geleid dat er een rijke biodiversiteit onder water is te vinden. Rondom het IJ vind je tegenwoordig vele vissersstekken. De stadsecologen van Amsterdam hebben een belangrijke rol gespeeld in (politieke) aandacht voor de waterkwaliteit. Wel blijven er zich steeds nieuwe uitdagingen voordoen. Een soort die het goed doet in de Amsterdamse grachten en rivieren is de Amerikaanse rivierkreeft. Hierdoor zullen andere soorten zich weer aan dienen te passen; de natuur verandert constant!

Met kinderen op stadssafari

Arend neemt geregeld kinderen mee op pad op ontdekkingstocht in de stadsnatuur. Door stenen op te tillen, door bladeren te husselen, of door in het gras te gaan liggen zie je allerlei beestjes die je normaal over het hoofd ziet. 'Kinderen vinden het geweldig om op een speelse manier de natuur te ontdekken'. Ook ouders doen vaak enthousiast mee en gaan mee op de knieën om eens goed door het struikgewas te turen. Voor kinderen is een stadssafari een waar avontuur waarbij ze leren hoe mooi en leuk de natuur is. Ook leren ze handige trucjes om zelf op pad te gaan en beestjes te kunnen vinden. Tijdens de jaarlijkse IVN Slootjesdag in het Vondelpark vindt de grootste stadssafari plaats. Rond de 1.000 kinderen en ouders gaan dan gewapend met schepnetjes, zoekkaarten en loepotjes op zoek naar waterdierpjes in de sloten van de Koeienweide. Dit is een stukje beschermde natuur midden in Amsterdam met vele bijzondere soorten, waaronder orchideeën en ijsvogels. Tijdens de Slootjesdag kan je hier onder begeleiding van speciaal opgeleide Vondelparkgidsen op excursie.

Een groeiend natuurbewustzijn

In steden als Amsterdam zie je meer en meer bewoners die bezig zijn met groene buurtprojecten. Geveltuintjes, buurtmoestuuintjes en postzegelparkjes fleuren de leefomgeving van mens, dier en plant letterlijk en figuurlijk op. Bewoners waarderen een groene leefomgeving en sociale ontmoetingsplekken in de buurt. De groene buurtprojecten hebben bovendien een positieve impact op de biodiversiteit en zorgen voor groene verbindingen met ander stadsgroen. Contact met de natuur in je nabije omgeving zorgt ook voor een groeiend natuurbewustzijn en zet aan tot duurzaam handelen. Groen in de buurt kan dus een vliegwiel zijn voor verschillende maatschappelijke en ecologische functies. Steeds meer mensen worden zich bewust van de verschillende ecosysteemdiensten van groen in de buurt en dragen hun steentje bij aan een groen, gezonde en duurzame stad.